

Előfizetési díj:

Negyedévre... — 2 kor.
Félévre... — 4 kor.
Egész évre... — 8 kor.

=====
Egyes szám 40 fill.
=====

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Főmunkatárs: KÁRPÁTI BÉLA.

Szerkesztőség és
kiadóhivatalIX., Ferencz-körut
31. szám, I. em.Megtelen július és
augusztus kivételével
havonta kétszer.

Achilles Sport-Egylet
Aradi Korcsolyázó-Egylet
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club,
Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vivó-Club,
Érsekújv. Vivó- s Torna-Egyes.,
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornászó- és Vivó-Egylet,
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Körmendi Athletikai Club,
Kunsztmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.,
Lévai Torna- és Vivó-Egylet,
Lőcsei Korcsolyázó Egylet,
Lőcsei Vivó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. Torna-Egylet,
Magyar Uszó-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Magyar-Óvári Torna- s Vivó-Egyl.,
Maros-Vásárhelyi Kerékpár-Egyl.,
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egylet,
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,
Nagy-Ényedi Korcsolyázó-Egylet,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet,
Neptun Bpesti Evező-Egylet,
Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület,
Ó-Budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,
Privigyei Korcs.-Egylet,
Rimaszombati Korcs.-Egylet,
Quarnero Csónakázó-Egylet,
Sátoraljai helyi Korcs.-Egylet,
Selmeczi Akad. Athleta Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet,
Soproni ev. főgymn. testgy. Köre,
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,
Szabadkai Torna-Egylet,

Szarvasi Korcsolyázó-Kör,
Szatmár-Németi Torna- s Vivóegyes.,
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,
Székestehérvári Korcs.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athletikai-Club,
Szolnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli Korcs.- és Hajós-Egylet,
Torontáli Athletikai Club,
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujv. déki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zombolyai Athletikai-Club

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A jobb jövő reménye.

A tornatanárok jobb jövőjéről akarunk szólni, de azt is mondhatjuk, hogy ezzel az iskolai testnevelés jövőjéről is szólnunk. Minden munkánál lelkesítő a munka értékének igazságos jutalmazása; miért volna kivétel a tornatanár munkája? A legáldottabb vidám kedély, a legnyugodtabb, a gondatlan élet mellett teljesítheti csak a tanárság kötelességét. A gyermekvilág szeretete, a pálya megkedvelése a lelkes munka csak elégedett vagy legalább is nyugodt kedélyből származhatik. Ugyde milyen nyugodt az a tanár, ki óra alatt is azon gondolkodik, hogy honnan szerezzen pénzt éhező családjának. Mert azt beláthatja mindenki, hogy a nagy városban ezer forintból csak egy kicsit népes család is alig élhet meg.

De ne panaszkodjunk! Hála miniszterünknek, Apponyi Albertnak és lelkes tanácsosának br. Barkóczy Sándornak, hogy a tornatanárok idősebbjei megkapják a várvavárt fizetés emelést. Mikor ezért az egész tornatanárság nevében köszönetet mondunk, legyen szabad a hálátlanság színe nélkül a tanárság szerény óhaját tolmácsolnunk.

Tudja azt minden vagyontalan ember, hogy az életnek halálig tartó anyagi gondját

a legtöbben a csekély kezdőfizetés korában szerzik meg, mikor soknak a tanulói években szerzett adósságokat is fizetni kell. Az is természetes dolog, hogy a mai, kevésdítőhöz kötött tornatanári képesítésnek nem adhat az állam a mainál sokkal nagyobb díjazást. De azt szerénytelenség nélkül kívánhatjuk, hogy többet dolgozhassunk, hogy sorsunkon akkor, mikor a munkát még jobban bírjuk, valamit lendíthessünk. Azt óhajtának tehát, hogy szabályoztatnék mellékfoglalkozásunk s ezzel nagyon szükséges mellékjövedelmünk.

Az első munka, melyet a középiskolai tornatanítási utasítás is ránk ró, az előtornászó-órák tartása. Ezt addig is csaknem minden tornatanár tartott, hetenként egy órát. Ez nem elég, mert a nyolc osztály tanulóiból így csak a felsőbb osztályok tanulói jöttek, mely osztályokban már csapattornázás folyik. Holott az előtornászó-órák felfogásunk szerint nem csak az előtornászóknak valók, hanem az osztályok feltűnően fejlett és ügyes minden tanulójának. Így lenne az előtornászóra az iskolai tornakör alapja. Az ily órák díjazása, tehát méltóan illetné az iskolafenntartó hatóságot.

De a gyengébb testűek, felmentett tanulók orvosi utasításra való tornáztatása is a torna-

497/32

tanár feladata volna, ki ezen munkájáért ismét méltán várhatná jutalmát. Itt azonban már a szülők fizetnék meg a hatóság által megszabott díjt.

Az egyes sportok, testgyakorlati fajokat a tornatanár az ifjúságnak a közösórákban tanítja, de pl. a vivás, csónakázás stb. külön való tanítását külön díjazás mellett ismét elvállalhatná.

Jól tudjuk, hogy a legnagyobb ellenvetést itt az okozná, hogy így a tornatanár állásából üzletet csinál. De ki volna más jobban hivatva vezetni az ifjúság mindennemű testgyakorlatát mint a tornatanár. És nem volna-e jobb e dolgot nyíltan az iskolák igazgatósága által rendezni, mint elnézni a tornatanár privátóráit. Azt csak nem kell bizonyítani, hogy a tornatanár ilyen órái nem esnek olyan elbírálás alá, mint a tudományos tárgyak tanáraié.

Azt is ki kellene kötni a rendeletben, melyet a miniszteriumtól várnánk, hogy hány ilyen magán órát adhatna a tornatanár. Legyen szabad itt megjegyezni, hogy ha a tudományok tanárai elbirnak naponként 5—6 órát, úgy nem árt meg ennyi a tornatanároknak sem. Az meg mindenestre jobb, ha a tornatanár az iskolában dolgozik és nem az egyesületekben. A tornatanárok ily módon az iskola hasznával segítenének anyagi bajaikon.

A szebb jövő reményeihez tartoznék továbbá az, mit e lapokban pendidett meg egyik társunk, hogy t. i. a tornafelügyelőség intézménye úgy szerveztetnék, hogy ez lenne a legfelsőbb fok, hová a tornatanárság feljuthatna. Tehát ez egy olyan esetleg csak cím-beli és fizetési, nem pedig működési gradus lenne, mely mégis az öregebb érdemes tanárok jutalmazására kiválóan alkalmas lenne. Ugyanis a tornafelügyelőség előbb-utóbb oda fog fejlődni, hogy pár (mondjuk 5—6) felügyelő állandó munkakört kap, a többi pedig csak rangot és fizetést.

Nem folytatjuk a jövő képeinek óhajtott szépségeinek rajzát, csak azt jegyezzük meg, hogy ki az itt vásoltakat megvalósítja, nemcsak a tornatanárság javát, hanem az ifjúsági testnevelést is nagyban elő fogja mozdítani. Az elégedett, a jövőbe bizton tekintő tanárságtól lelkes és eredményes munkát így bizton várhatunk.

Vidéki.

Nagy Sándor emlékezete.

Elmondta az „Aradi Tornaegyesület” 1909. évi március hó 21-én tartott XXX. évi rendes közgyűlésén dr. Steinitzer Pál az „Aradi Tornaegyesület” alelnöke.

(Folytatás.)

Nagy Sándor érdemének tudom be azt, hogy a vidéki sportegyletek között az „Aradi Tornaegyesület” volt az első és a legtekintélyesebb és annak bizonyosságát adta az országos tornaszövetség akkor, midőn a VII-ik országos tornaünnepély rendezésével újból az „Aradi Tornaegyesületet” bizta meg. Még mindnyájunk emlékezetében vannak ama felejthetetlen szép napok, midőn 25-éves fennállásunk ünnepélyével kapcsolatosan Aradon tartottuk meg zászlófelavatási, országos tornaünnepélyünket és az országos vívóakadémiát.

Hogy mennyi munkát fejtett ki ezen ünnepély méltó előkészítése és keresztülvitelére Nagy Sándor, azt, mi, akik munkatársai voltunk, legjobban tudjuk, de méltányolta Nagy Sándor érdemeit a „Magyarországi Tornaegyletek Szövetsége”, midőn szövetségi közgyűlésén a hazai tornaszat fejlesztése körül szerzett érdemei jutalmául egyhangu lelkesedéssel, oklevéllel és éremmel tüntette ki egyesületi művezetőnket.

Hogy sokoldalú működéséből csak néhányat említsek, Nagy Sándor volt az, aki Magyarországon a vidéki városok közül elsőnek megalakította és meghonosította a női tornaszást; bevezette egyesületünkbe a birkózási tanfolyamot és midőn a labdarugósport országunkban még embrióban volt, az alsó temető és a nagy erdő közötti mezőn elsőnek ő gyakoroltatta a football és a füleslabda sportot. A nyári hónapokban Nagy Sándor kezdeményezésére tagjaink sportszerűen üzték a futást, ugrást, sulyemelést, sulydobást, a gerely és diszkoszvetést, egyszóval a könnyű és nehéz atletikának nem volt egy ága sem, melyet Nagy Sándor nem honosított volna meg az „Aradi Tornaegyesületben” és tagjainknak e téren elért fényes eredményei eklatánsan rászolgálnak az ellenségei által róla elterjesztett hirre, hogy Nagy Sándor ellensége volt az atletikának. Nagy Sándor nem volt ellensége az atletikának és az atletikai gyakorlatokat a testedző sport egyenrangú ágainak tekintette, de emellett a szorosán vett tornaszatot a testgyakorlás alapvető ágazatának tekintette és az e téren elért eredményei kimutatták a tornaszatnak művelő és a testi kulturára nélkülözhetetlen hatását.

Lelkesedéssel vett részt az evezősosztály megalakításánál, meghonosította egyesületünkben a turisztikát és évkönyveink tanuságot tesznek arról, hogy az ő vezetése alatt minő szép kirándulásokban volt része egyesületünk tagjainak.

Megalakította annak idején egyesületünkben a kerékpár-osztályt és nem volt ága a testedző sportnak, melyre az ő figyelme ki nem terjedt volna.

Elismert szaktekintély volt az egész országban, munkásságát szélesebb körben sokoldalúan gyümölcsoztette.

A művészet iránti hajlama nyilvánult társas összejöveteleinknél és felejthetetlenek maradnak ama esték, amikor a cigánytól átvette a hegedűt és kellemesen csengő hangjával a tornász indulót és a legszebb magyar nótákat intónálta.

Nagymérvű elfoglaltsága mellett összegyűjtötte Araeon Böhm Pál híres festő képeit, abból saját költésén gyűjteményes kiállítást rendezett, a melynek tiszta jövedelmét, melyet ő még a sajátjából pótol is, az aradi Kossuthszobor-bizottságnak engedte át.

Alapító tagja, kezdeményezője volt a „Magyarországi Tornatanítók Egyesületének, melynek mindhaláláig ozzlopos tagja volt.

Tagja lett a Kneipp-egyesületnek, mely 1903-ban a Balaton-Almádi-i fürdőbe küldte ki képviselőül, hol azóta minden évadban vezetője volt a természetes gyógymódnak.

1907-ben Aradon ő indította meg az alkohellenes mozgalmat, melynek érdekében felolvasásokat rendezett és a napilapokban cikkezett.

Csodálatos, hogy ily nagyarányú elfoglaltsága mellett, honnan vette azt az időt, hogy még irodalmilag is működjék? Az aradi lapok régebbi évfolyamai számos utleirást, sportesemények leírásait és nem mindennapi tehetségre valló verseit közölték, de mindezeket csak szórakozáskép írta, mert főmunkásságát a szakkérdésekben és szaktanulmányaiban fejtette ki. Számtalan, a szaklapokban megjelent cikkein kívül országos feltűnést keltett szakkörökben „Néhány szó a középiskolák új törvényjavaslatához“ című röpirata, „Tornatanításunk hiányai és akadályai“ című tanulmánya, továbbá felolvasásai, melyeket a testnevelés egészsége és ápolásáról tartott. Országos feltűnést keltettek az országos közegészségügyi egyesület gyűlésén és az 1896-ban tartott második országos egyetemes tanügyi kongresszuson elmondott beszédei, melyek később külön kiadásban is megjelentek.

Legnagyobb szakmunkája az 1908. évben irt pályanyertes és a M. O. T. E. Sz. által 200 korona jutalommal kitüntetett „Szabadgyakorlatok súlyzóval“ című munkája, melyet a M. O. T. E. Sz. rendez sajtó alá.

De fel tudnék még sorolni Nagy Sándor életéből és áldásdus munkásságából, külföldi utazásairól, az ott szerzett tapasztalatairól és annak szakszerű fel dolgozásáról sok mindent, de nem folytatom, mert Nagy Sándor végrendeletében meghagyta, hogy munkásságainak gyümölcsei a testedzés ügyében irt számos cikkei összegyűjtessenek és egyesületünk szent fel-

adata lesz ezeknek a hazai tornázás és testedzés érdekében való kiadásáról gondoskodni.

Három intézet ifjúságának testi fejlődése tétetett az ő kezébe, számos generáció testi épsége felett örködött nagy lelkiismeretességgel, e szívéhez nőtt alkotása az „Aradi Tornaegyesület“, volt, ahol harmincz éven keresztül alig volt óra, amelyen hiányzott volna.

A miénk volt Nagy Sándor, a miénk volt lényének egész varázsával, a miénk tetteiben úgy, mint érzelmeiben és gondolataiban, a miénk volt egyeletünk zsenge kezdetétől fogva annak megizmosodásáig, neki köszönjük, hogy egyeletünk oly szépen fejlődött és megerősödött és hogy a vidéki egyletek sorában az „Aradi Tornaegyesület“ az első helyet foglalja el.

És még csak néhány szót arról, hogy Nagy Sándor társadalmilag miként gondolkozott egyesületünk felől.

Évi jelentéseiben, melyeket oly klasszikusan irt meg, végig huzódik ama gondolat, hogy az „Aradi Tornaegyesület“, mint demokratikus egyesület teljesíti nemes hivatását, mely nemzetiségi-, vallási- és rangkülönbség nélkül az emberiség legfőbb kincsének, az egészségnek megőrzésére és fentartására működik és melyben a tagok, mint egy haza szülöttei egymást testvérül tekintik. Ismételten kifejezést adott ama meggyőződésének, hogy az „Aradi Tornaegyesület“ a legnagyobb mértékben fel fog virágozni épen azért, mert távol tartja magát minden olyan mozgalomtól, mely vallás, rang és nemzetiségi gyűlölködésre vezet. Vagy amint azt egyik jelentésében oly szépen fejezi ki, hogy ő a tornaegyesület tagjaiban a leendő erős Magyarországnak erős oszlopaát látja, egy szép és nemes intézményért, a magyar nemzeti tornászásért sikra szállani, azon intézményért, mely a magyar haza minden polgárát vallás, nemzetiségi- és rangkülönbség nélkül az „épség, erő, egyetértés“ lobogója alatt egyesíti.

Egy más alkalommal pedig, midőn a tornászás erkölcsi értékéről beszélt a meggyőződés hangján így fejezte be beszédét: „szükséges, hogy a tornaegyesületeket ápoljuk, fejlesszük és fentartsuk, mint a demokratikus eszmék és áramlatok egészséges talaját.

Ez képezi reánk nézve Nagy Sándor szellemi örökét és Nagy Sándor szellemében járunk el, midőn egyesületünket ezen irányban tovább fejlesztjük.

Impozáns módon, nagy emberhez méltóan kísérté ki Arad város közönsége Nagy Sándort utolsó útjára, ahol Hunyady József dr. főgimnáziumi tanár a gimnáziumi tantestület nevében a következő bucsuztató beszédet tartotta: „Állj meg barátunk — kedves halottunk — egy perczre, mielőtt az örökkévalóságba távoznál... Gyászos s keserves bár ez a pillanat, de enyhülést nyujt a tudat, hogy még melletted, még veled vagyunk itt, kikkel mintegy négy évtizeden át

törhetlen fáradtsággal, fenkölt emberszeretettel, páratlan szakértelemmel és lelkes hazafiassággal együttműködtél. És hogy működtél?! Ugy, hogy boldog lehet az, ki úgy érzi hivatását, mint te s áldott annak a neve, aki — mint te — életének egész idejét szellemének teljes tehetségét a mások testi s lelki épségének megedzésére s fentartására szenteléd!... Ha a te munkádat nem is örökítené meg Klio, amikor városunk sportéletének és hazánk testgyakorlatának a történetét vetné papírra, akkor is örök emléket állítottál magadnak szívében s a te szeretett tanítványaid lelkében. Emellett megvan az a jutalmaid is, hogy amit 35 év előtt csak szép álomnak tartottál, amit legboldogabb pillanataidban csak a távol jövőtől vártál: a dicsőséget, azt elérted itt e nemes városban, mely tornaszatának valóban te voltál az igazi letéteményese és mestere... Most mint a letörött gyertya megszüntél világítani azoknak, akik téged oly benső szeretettel s tisztelettel övezének! Avagy pihenni tértél, elfáradva a hosszú, lankadatlan munkától; megunva a földi, sokszor elkésérítő realizmust, az eszménység honába költözél?!... Menj hát kedves barátunk, nyugodjál békében: körülöttünk lebeg szellemed, bennünk él emléked!... Ave atque vole!"

Homonnay Andor főgimnáziumi tanuló a szeretett tanárról mondott bucsubeszédet, mely után egyesületünk nevében Sármezey Endre a következőleg bucsuzott el szeretett titkárművezetőnkől.

„Mélyen tisztelt gyászoló közönség! Eljöttünk, hogy fájó szívvel és mélységes megilletődéssel elkísérjük szeretett vezérünket utolsó útjára, hogy még egyszer, utoljára mondjunk „Isten hozzád“ közülünk örökre távozó barátunknak. Hogy ki volt nekünk Nagy Sándor, hogy milyen érdemeket szerzett egyesületünk körében, azt nem kell fejtegetnem! Harminc évi lelkes és akadályokat nem ismerő, kitartó működése, az ő nemesen érző egyénisége teremtette meg egyesületünket; az ő tapintatos, célirányos vezetése alatt fejlődött és virágzott egyesületünk immár 30 éve. Ez a fáradhatatlan lelkes munkával eltöltött harminc év nemcsak nekünk aradiaknak, hanem az egész magyar haza testedző ügyének fellendülését, felvirágozását jelentette, minek egyik rendíthetetlen zászlóvivője ő volt.

Mint hadvezér nélküli lelkes gárda állunk itt sírod előtt, mély gyásszal, mély fájdalommal eltelve! Utoljára rebejjük az egész gyászoló nagy közönséggel együtt: Isten veled kedves vezérünk, Isten veled lelkes barátunk. Most, amikor itt állunk sírod előtt, most, mikor bucsuzunk kell, érezzük és tudjuk csak igazán, ki voltál nekünk, kit vesztettünk el. Mély ábitattal fordulunk az Egek Urához, halát rebejve azért a kegyért, hogy harminc évet közöttünk tölthetél. Szellemedet, amelyben működtél, nemes lelked intenciót mélyen szívébe vésvé megfogjuk őrizni és örökségképpen kegyelettel ápoljuk emlékedre. Isten

veled kedves vezérünk! Isten veled szerett jó barátunk!"

A sirnál Szöllösi István tanítóképezdei tanár mondta el a következő megható buszuztatót:

„Nyitva a sir szája. Várja Nagy Sándor koporsóját. Megadtuk a földnek, ami — bár korán, igen korán — imár az övé. Ám nem hagyjuk, ami a mienk, a tanítóképző kartársaké, akik siró lélekkel állunk itt a végtelenség kapujánál. A földé Nagy Sándor elhagyott teste, a mienk e koporsóból a fájdalmas tragikum. Magunkba fogadjuk ezt a szomorú és föl-emelő tragikumot, hadd marja, gyötörje lelkünket a fájdalom szent erejével. A szenvedés teszi fogékonyá és erőssé a lelkünket a nemes elhatározásokra, a nagy elszánásokra és a kitartó munkákra. Az ő tragikuma!... Törekeny test és törhetetlen lélek. Gyöngye szervezet és erős vágyak a legnagyobb ideálok után. Nyugalmat kívánó test és nyughatatlan lélek, mely zsarnoki parancsokkal feküdt rá arra és kényszerítette, hogy keveset törődjék magával és sokat és mindig másokkal. Aki mindig az ősz fogyó erővel járt-kelt, százak és ezrek számára évtizedeken át megállította az erőzsenedítő tavaszt és a forró-érelő nyarat. Hogy százak és ezrek testi erői boldogító hatalommá fejlődjenek, lelke hatalmával megparancsolta önmagában a törekenységnek, hogy legyen törhetetlen, a gyöngeségnek, hogy járjon az erő példájaként. És járta a másokat áldó, önmagának ártó útját 37 esztendeig. Én láttam őt e krisztusi bünözésben 30 esztendő óta, mint tanítványa és munkatársa. Sajnáltam és bámultam. És bámultunk mindannyian, akik most siró lélekkel itt állunk az elnyomott test tragikus bosszuállásnál. Ez év végével kívánta felszabadítani a mások boldogságának zsarnoksága alól a testét, hogy önmagának, önmagáért éljen... Nem, nem... lelke most is ideált hajszolt: örült a példának, melyet önmagának fog nyújtani az okos, a szép a nyugodt 100 esztendő életre. Ez az öröm a halálba fáradt testtel itt nyugszik a koporsóban. A földbe kerül, a nyugalom földjébe. Érzem, hiszem, tudom. Nagy Sándor porhüvelyének ez az elválhatatlan része a nyugalom földjét is megmozdítja, zsendülésbe hajtja az életerőket, siettetti a tavaszt, a verőfényes, a meleg, a világos tavaszt. A földből, a melyet a mi barátunk úgy szeretett, a levegővel, melyért rajongott, a napsugárral, melyet imádozott, eljut majd hozzánk tragikumának föllemelő lelke, hogy újra, meg újra megteljen vele a magunk gondjaiban elcsüggedő lelkünk. Várunk édes Sándorom, szívével fogjuk hallgatni, ha megkérded a költővel: „Nem úgy részünk-e a test, mint a lélek.“ És ígérjük, hogy általunk és azok által, kik tőlünk mennek szerte az országba hirdetni a test és a lélek harmóniájának boldogságát, élni fogsz ama százesztendő példaként, melyről álmodoztál, midőn testedet is oly szabaddá akartad tenni, mint nagyratörő lelked volt mindig.

Ezt az ígéretet küldjük hozzád a koszorúval, hogy veled maradjon a végtelenség útján, mert te is velünk maradsz, amíg dolgozánk e földi tereken. Igérjük és megtartjuk.“

Majd Déri Gyula IV. éves tanítóképezdei növendék búcsúztatta el azután a halottat a tanítóképezdei növendékek nevében. végül pedig Sulyok János budapesti tanár, a magyarországi tornatanárok és az országos tornaszövetség megbízásából mondotta a következő szép búcsúztatót:

„Nyitva a sír szája, várja lakóját. Bezárult a koporsó, melyben jobblétre szenderült feledhetetlen kartársam néhai Nagy Sándor, az igazi bajtárs alussza immár örök álmát.

Állj meg egy percre kedves barát... Engedd elmondani mit hozzád intézek.

Idő előtti távozásod szólított ide, szomorú kötelességet teljesítetek ezuttal. A „Tornatanárok Országos Egyesülete“ mély fájdalmát, az ügyért együtt küzdő szerető kartársak testvéri szeretetét, az érdemeid méltányoló, távollevő jó barátok rokoni ragaszkodását tolmácsolom e pillanatban. A válasz utolsó állomásán: honnan egy jobb hazába vándorolsz pihenni fáradalmaitat.

Bucsuzni jöttem hozzád, az élet hullámozó tengerén, még rövid idő előtt is oly merészen és elszántan küzdő bajtárs, üzenetét hoztam mindenkitől: kik meleg szeretettel párosult rajongással öveztek körül életedben. Azok érzését tolmácsolom: kik megtanultak szeretni, tisztelni és becsülni, kik kegyeletük jeléül elküldték az elismerés palmaágát, utolsó kitüntetésedet itt e földön, melyre emberfölötti munkássággal szolgáltál reá.

Ezrekre menő jó ismerőseid bus tekintete fordul most feléd a jelen pillanatba, még az élet ádáz tusájában esetleg meghasonlott honfitársaid engesztelő szavai is belevegyülnek a légbe e perczen, mély sóhajjal adva kifejezést az emberi gyarlóságnak.

Imára kulcsolt baráti kezek végtelen láncolata szakad el távozásoddal e napon, midőn bucsut intenek hozzád szeretteid, áldást kérve az Egek Urától poraidra.

A munka embere voltál, nehéz időkben apostoli tevékenységet kifejtő fáradhatlan munkása — testnevelés terén működő — szaktestületünknek, melynek tagjai közül oly váratlanul ragadott el a kérlelhetetlen halál.

A magyar nemzet önzetlen napszámosa dőlt ki veled a küzdők sorából, egyszerűtől áthatott honfiumelke hagyta el porhüvelyét.

Most már nyugodni tértél, nyugalmad mi sem zavarja többé, utolsó percedig hűségesen végeztél kötelességed.

Mesteri műved hirdetni fogja neved széles e hazában s mi, kiket itt hagytál — kollegáid, a tanít-

ványok, barátok és jó ismerősök sokasága — kik mostan körülötted állunk; megnyugodva Isten bölcs végzésében, veszteségünk felett érzett mély fájdalomunk hangján rebegjük: Isten veled, béke poraidra... nyugodj békével... legyen áldott emlékezeted.“

Magyar országos testnevelési kongresszus.

(I. nap.)

A kongresszus megnyitására nagy számban gyűltek egybe a kongresszus védői, vezetői és annak tagjai. A védők közül megjelentek: dr. Berzeviczy Albert v. b. t. t. az Akadémia képviselőjében, Fülepp Kálmán főpolgármester a főváros képviselőjében, Molnár Viktor államtitkár a kormány képviselőjében, gróf Teleki Sándor, ott voltak továbbá még Balás Gyula altábornagy, dr. Gerendai György min. osztálytanácsos, Ilosvay Lajos udvari tanácsos, dr. Hennyey Vilmos posta- és távirada-főigazgató, Wettstein Gyula kuriai bíró, dr. Pattantyus Abrahám Béla főtörzsorvos, Bolla Mihály min. osztálytanácsos, Demény Károly posta- és távirada-igazgató, dr. Botzenhardt János orsz. képviselő, dr. Kovách Aladár kir. tan., a Mentő Egyesület igazgatója, Iszer Károly, dr. Szekeres, Kálmán igazgató, Sárai Szabó Lajos honvédszázados a honvédelmi miniszter képviselőjében, a hadügyi miniszter és a különböző gyalogezredek képviselői é a vidéki tornatanári kar számos tagja.

Dr. Nagy Emil orsz. képviselő elnöki megnyitó beszédével nyílt meg a kongresszus.

Őszinte örömmel tölti el, — ugymond, — hogy ilyen sok és hozzáértő férfi gyülekezett össze a testnevelés magasztos eszméjének a megbeszélésére, bizonyos, hogy meg lesz a kongresszusnak az az eredménye, amelynek megvalósítására mindnyájan összejöttünk.

Sajnos, egyrészt maga az állam, másrészt különösen a társadalom egyoldalul fogja föl hivatását, amennyiben tulnyomólag, talán nagyon is tulnyomólag a szellemnek, az észnek a fejlesztésére fektetik a fősúlyt úgy az iskolákban, mint később az életben s nem gondolják meg azt, hogy az ész, a lélek, az agyvelő, amelyre kétségkívül elsőrangú szükség van a nemzetek munkájában, nagyon is mulandó, hiu dolog, hogyha egészséges, erős test azt magában nem foglalja. Ez az eszmeáramlat, sajnos, hazánkban nem hódított még elegendőképen, s főleg a társadalomban, ahol elvont és szellemi dolgok iránt mindenkor szép és nemes érdeklődést látunk, a testnevelés kérdése még sok tekintetben nagyon mostoha elbánásban részesül. Elkölt az állam esztendőnkint milliókat kórházakra, egészségügyi intézetekre, pedig ha a prevenczió elvét tartaná szem előtt és a testnevelés fejlesztésének a kérdését úgy az állam, mint a társadalom reális áldozatkészséggel tenné magáévá, nagyon valószínű, hogy a kórházakra s különböző egészségügyi intézetekre adott milliók tetemesen alábbszállának, mert egészséges faj, egészséges generáció nem kerül oly hamar betegágyra, mint a satnya, gyöngé generáció.

Remélem, hogy ez a kongresszus, amelynek gyönyörű szép anyaga valósággal nagy tanulságul

szolgálhat mindenkinek, meg fogja tenni a maga munkáját, a testnevelés nagy kérdéseiben az eszmék tisztázódásához sok tekintetben hozzá fog járulni és amikor még egyszer, őszinte és igaz tisztelettel s a szeretetnek, tiszteletnek minden érzésével üdvözlöm a mélyen tisztelt védnök urakat, valamint az egész kongresszust, a kongresszus működésére Isten áldását kérve, azt ezennel megnyitom.

Majd felolvasta a királyhoz küldendő hódoló távirat szövegét; ő felségén kívül József főherceget a kongresszus fővédőjét, gróf Apponyi Albert kultusz-minisztert, Jekelfalussy Lajos honvédelmi minisztert és b. Schönaich Ferenc hadügyminisztert táviratban üdvözlötték a kongresszus alkalmából.

Az ünnepies megnyitás után megkezdődött a kongresszus programjának lebonyolítása.

Az első előadást dr. Juba Adolf tartotta. Előadásában elsősorban vázolta a tanulóifjúság gyenge testi fejlettségét. Vizsgálatai szerint a 10—15 éves tanulók 26—30 százaléka gyenge csontrendszerű, 23 százalék vérszegény, 40 százalék magasabb vállu, 958 tanuló közül 28,3 százalék gyenge tüdejű. Ugy az egyének egészsége, mint az állam harczképessége érdekében szükségesnek tartja a testgyakorlat rendszeres végzését, beleértve a tánczot és a katonai kiképzést. Sőt tánczhelyiségek létesítésével az ifjúságot a korezmáktól függetleníteni kell, különben hasztalan minden küzdelem az alkoholizmus ellen. A katonai kiképzés mint ifjúsági gyakorlat befejező része kell, hogy szerepeljen, amikor testgyakorlatban és tűzoltásban már kiképeztettek. Az ifjúsági egyesületek és a katonai szolgálati idő között az összefüggés kétségtelen és mentől jobban előképzett anyagot kap a katonaság, annál rövidebb lehet a szolgálati idő. Végül szükséges hogy az orvosi kar támogassa az ifjúsági egyesületeket. Következéseit négy tételben foglalja össze.

1. Az ifjúság egészséges fejlődése érdekében feltétlenül szükséges az egész tanuló ifjúság iskolai-orvosi megfigyelése és ellenőrzése. 2. Az ifjúsági egyesületek iránt az orvosi kar érdeklődése fölkelendő. 3. Az egészségügyi ismertetek terjesztése az ifjúsági egyesületekben tervszerűen, a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva történjen. 4. A testgyakorlat (beleértve a tánczot és katonai kiképzést) az ifjúsági egyesületbe feltétlenül beviendő és e végből a végrehajtó bizottság megfelelő lépések megtételével megbízandó. (Előadó azon ifjúsági egyesületeket érti, melyeknek létesítését Wlassics miniszter is lehetővé tette.)

(Folyt. köv.)

Magyar-német uszómérkőzés.

Mageburg, jan. 2.

Az első nap részletes eredményei a következők: Magyar-német staféta-mérkőzés, öt uszóval, tetszés szerinti uszásnemben, 50 méteres távon.

1. Németország (vörös sapka) Opitz R. (Poseidon, Berlin), Binner Walter (A. Schwimmverein, Breslau), Ritter Miksa (Hellas, Magdeburg), Schiele Oszkár (Hellas, Magdeburg) és Bretting C. (Hellas, Magdeburg).

2. Magyarország (sárga sapka) Donáth Leó (MAFC), Onody József (MUE), Rimanóczy Jenő (MAFC), Zachár Imre (MTK), Halmay Zoltán (MTK).

Buváruszás

1. Holst Waldemar (Berliner SC).
2. Wiedebach F. (Osnabrück).
3. Kankovszky Arthur (FTC).

Főverseny 100 m.

1. Halmay Zoltán (MTK).
2. Bretting C. (Hellas, Magdeburg).

Oldaluszás 100. m.

1. Wohlfeld Konrád (Hellas, Magdeburg).
2. Ritter Max (Hellas, Magdeburg).

Melluszás 100 m.

1. Toldi Ödön (MTK).
2. Elek Imre (MTK).
3. Witt Károly (Poseidon, Uhlenhorst).
4. Stühmer A. (Hellas, Magdeburg).

Magyar német staféta-mérkőzés öt uszóval, tetszés szerinti uszásnemben, 150 méteres távon.

1. Magyarország (sárga sapka) Onody József (MUE), Zachár Imre (MTK), Hornung Gyula (MTK), Las-Toress Béla (MAC) és Halmay Zoltán (MTK).

2. Németország (vörös sapka) Weckesser E (Schw. C. Köln), Gubener Károly (Magdeburger Sch. C.), Homilius (Germania, Branschweig), Schiele Oszkár (Hellas, Magdeburg), Binner Walter (A. Sch. C., Breslau).

(Második nap.)

Magdeburg, jan. 3.

A várakozásnak megfelelően a magyarok félgyőzelmével végződött a nemzetek közötti meeting második napja is. A tegnapi dicsőségtől ittas német uszónak nagy napja volt. Sikerült nekik az 5-ször 100 méteres stafétában karsapással győzniök a startnál izgatott és rossz taktikával dolgozó magyar csapat fölött.

Ezzel ugyyszólván a maga teljes egészében beteljesült egy az egész Németország előtt tündöklő ideál.

A német uszókról a legnagyobb elismerés hangján kell emlékeznünk. A német uszósporthoz kezd ránk nézve igen veszélyes lenni. A németek a sportban általában, de különösen az uszósporthoz óriási léptekkel haladnak és köztudomásu, hogy ha ez a nemzet megindul azon az uton, amelyen haladnia kell, többé föltartóztatni nem lehet.

Ezért tehát ne vakuljunk el a mostani fésikertől, hanem kettőzött erővel dolgozzunk tovább, hogy a jövőben megvívandó magyar-német nemzetek közötti küzdelemben is becsülettel álljunk meg helyünket. Küzdjünk tovább, mert csak a nemes és férfias küzdelem acélozza meg az ifjak szervezetét és teszi őket legözhetetlenné.

A magyar csapat a vegyes stafétában (4-szer 50 méter: mell-, hát-, oldal-, magyar-tempó) 2 és fél méterrel győzött, míg az 5-ször 100 méteres stafétát karcsapással elvesztették.

Az egyéni versenyek is diadalt hoztak a magyar színeknek. Beleznay László (MAF) fényes győzelmet aratott a 200 méteres főversenyben, Wendelin harmadik lett a 200 méteres hátuszásban, a 300 méteres melluszásban Toldy Ödön könnyen első lett, míg Kankovszky a tányérkeresést nyerte 16 ponttal.

Részletes eredmények:

Nemzetek stafétája 4-szer 50 méteres távon (vegyes: mell-, hát-, oldal-, magyar-tempóval).

1. Magyarország (Elek mell, Hornung oldal, Wendelin hát, Halmay magyar-tempó).

2. Németország (Schiele mell, Wohlfeld oldal, Bieberstein hát, Ritter magyar-tempó).

200 méteres főverseny.

1. Beleznay László (MAFC).
2. Vogeley (Germánia, Branschweig).

200 méteres hátuszás.

1. Arnold (Heilas, Magdeburg).
2. Petz Herman (Neptun, Hannover).
3. Vendelie István (BAK).

50 méteres gyorsuszás.

1. Opitz R. (Poseidon, Berlin).
2. Sudeik Herman (Aegir, Dortmund).

300 méteres melluszás.

1. Toldy Ödön (MTK).
2. Dr. Stühner A. (Hellas—Magdeburg).

Tányérkeresés.

1. Kankovszky Arthur (FTC).
2. Oehl L. (Aeiger—Dortmund).
3. Rieman (Hellas—Magdeburg).

Nemzetek stafétája 5-ször 100 méter.

1. Németország: (Weckesser, Biner, Ritter, Schiele, Bretting).

2. Magyarország: Halmay, Onody, Rimanóczy, Las-Tores, Zachár

Rossz taktikának bizonyult Halmaynak indulnia mint első, mert a végküzdelemben Zachár nem tudott oly gyorsaságot kifejteni, mint Halmay, aki különben is rutinizottabb versenyző.

A győzelem hatása alatt az egész uszoda a német himnuszt énekelte.

VADÁSZFEGYVEREK

Csakis elsőrendű gyártmányok!

Flobertek, pisztolyok, revolverek, sport,
.: utazási cikkek és távcsöveket .:

csekély havi törlesztésre

szállít

NOWOTNY J.

prágai fegyvergyáros budapesti telepe
Budapest, VI., Nagymező-utca 21.

Kérjen főárjegyzéket!

! TELEFON !
112-69

! TELEFON !
112-69

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

A vonatok INDULÁSA Budapest k. p. udvarról. Érvényes 1909 okt. 1-től.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapest k. p. udvarra. Érvényes 1909 okt. 1-től.

Dél-előtt				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme
1110	5:50		szv.	914	12:10		sz. v.
			(Balatonfüred, Tapolca)	610	12:20		v.
28	6:10			8	12:30		
10	6:35			310	12:30		
1502	6:50		sz. v.	324	12:35		
			(Wien, Graz, Sopron)	1304	1:40		gy. v.
1002	7:00			1504	1:50		
302	7:05			912	1:55		sz. v.
906	7:10			602	2:00		gy. v.
			(Kassa, Csorba)	4	2:05		
1302	7:25			404	2:15		
402	7:35			24	2:25		sz. v.
322	7:40		sz. v.	312	2:30		
908	7:45			510	2:40		
606	8:00			1902	2:55		gy. v.
1508	8:10			1022	3:05		v. v.
506	8:20			904	3:20		gy. v.
408	8:40			304	3:30		
1008	8:45			1104	3:50		
1708	9:00			1004	4:10		
306	9:15			326	4:25		sz. v.
2	9:20		gy. v.	18	4:30		
22	11:55		sz. v.	6	5:15		gy. v.
			(Bicske)	328	5:20		sz. v.
				508	5:45		
				30	5:55		
				330	6:25		
				916	6:30		
				314	6:40		
				16	7:10		
				1706	7:45		
				316	7:55		
				1912	7:55		
				1510	8:10		
				514	8:25		
				334	8:50		
				1006	9:00		gy. v.
				1306	9:25		sz. v.
				608	9:30		
				1508	10:00		
				910	10:10		
				406	10:15		
				12	10:30		
				1010	10:45		
				338	11:10		v. v.
				422	11:35		

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról. Érvényes 1909 okt. 1-től.

Dél-előtt				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme
102	1:00		k. ost.	714	12:05		sz. v.
148	5:35		sz. v.	4106	12:10		
122	5:45			160	12:15		
718	5:50			128	12:25		
152	6:00			114	12:45		
4102	6:10			162	1:10		
6502	6:35			4114	1:50		
150	6:45			504	2:00		gy. v.
512	6:55		gy. v.	126	2:10		sz. v.
1404	7:05			164	2:15		
104	7:55			4108	2:20		
154	8:00		sz. v.	106	2:30		gy. v.
712	8:30			120	2:35		sz. v.
4104	9:05			704	2:40		gy. v.
116	9:20			722	2:45		sz. v.
156	9:35			6504	2:50		
708	9:40		gy. v.	186	4:10		
6508	11:15		sz. v.	130	4:20		
158	11:25			716	4:30		
				108	5:15		gy. v.
				168	5:55		sz. v.
				124	6:05		
				724	6:30		
				4110	6:40		
				1406	6:50		gy. v.
				726	6:55		sz. v.
				170	7:15		
				72	7:35		
				506	7:40		
				710	7:55		
				1528	8:15		
				4112	8:30		
				1728	8:45		
				502	9:10		gy. v.
				1408	9:30		sz. v.
				118	10:00		
				706	10:15		gy. v.
				720	10:35		sz. v.
				140	11:10		
				3028	11:20		k. ost.
				702	11:30		

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

Dél-előtt				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme
5130	4:40		sz. v.	323	12:10		sz. v.
645	5:00		tszsz.	1005	12:15		gy. v.
339	5:10		v. v.	609	12:30		sz. v.
309	5:30		sz. v.	301	12:45		gy. v.
1707	5:45			7	12:50		sz. v.
909	5:45			401	1:00		gy. v.
19	5:55			903	1:05		
607	6:05			601	1:15		
17	6:10			1	1:30		
11	6:25			1901	1:40		
405	6:30			1911	6:50		
319	6:50			1505	7:00		
1911	6:50			1307	7:10		
1505	7:00			507	7:20		
1307	7:10			911	7:25		
507	7:20			321	7:30		
911	7:25			311	7:40		
321	7:30			1003	7:50		gy. v.
311	7:40			1509	8:15		sz. v.
1003	7:50		gy. v.	509	8:30		
1509	8:15		sz. v.	313	8:45		
509	8:30			1007	9:05		
313	8:45			13	9:20		
1007	9:05			913	9:40		
13	9:20			307	9:50		
913	9:40			1101	9:55		gy. v.
307	9:50			5	10:15		
1101	9:55		gy. v.	21	10:45		sz. v.
5	10:15						
21	10:45		sz. v.				

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.

Dél-előtt				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme
7010	12:50		k. ost.	157	12:05		sz. v.
145	5:25		sz. v.	153	12:55		
723	5:30			133	1:20		
725	5:45			703	1:25		gy. v.
4101	5:50			103	1:40		
139	6:00			503	1:50		
6505	6:10			4107	2:05		sz. v.
147	6:15			161	2:25		
721	6:20			163	3:00		
1407	6:35			6507	3:20		
217	7:05		tszsz.	713	4:05		
709	7:15		sz. v.	127	4:10		
727	7:25			4109	5:00		
501	7:30		gy. v.	215	5:30		tszsz.
149	7:35		sz. v.	165	5:38		sz. v.
117	7:40			115	5:55		
4103	7:45			707	6:35		gy. v.
6501	7:50			167	7:00		sz. v.
151	7:55			105	7:10		gy. v.
131	8:10			711	7:40		sz. v.
719	8:25			41130	8:10		
153	9:10			137	8:20		
705	9:20		gy. v.	169	8:25		
1403	9:30			125	8:50		
4105	9:55		sz. v.	107	9:05		gy. v.
155	10:20			4111	9:25		sz. v.
715	10:40			6503	9:35		
119	11:00			1405	9:45		gy. v.
				511	9:55		
				171	10:05		sz. v.
				1290	10:35		
				113	10:55		
				717	10:50		
				9010	10:55		k. ost.
				101	11:05		

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőbe.

Előfizetési díj:

Negyedévre... — 2 kor.
Félévre... — 4 kor.
Égész évre... — 8 kor.

=====
Egyes szám 40 fill.
=====

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Főmunkatárs: KÁRPÁTI BÉLA.

Szerkesztőség és
kiadóhivatal

IX., Ferencz-körút
31. szám, I. em.

=====
Megjelen július és
augusztus kivételével
havonta kétszer.

Achilles Sport-Egylet
Aradi Korcsolyázó-Egylet
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club,
Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egylet.,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vívó-Club,
Érsekújv. Vívó- s Torna-Egyes.,
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornázó- és Vívó-Egylet,
Kolozsvári Athletikai Club

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Kőrmendi Athletikai Club,
Kunstmártoni Csónakázó-Egylet.,
Lévai Torna- és Vívó-Egylet,
Lőcsei Korcsolyázó Egylet,
Lőcsei Vívó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. Torna-Egylet,
Magyar Úszó-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Magyar-Óvári Torna- s Vívó-Egylet.,
Maros-Vásárhelyi Kerékpár-Egylet.,
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egylet,
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egylet.,
Nagy-Ényedi Korcsolyázó-Egylet,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet,
Neptun Bpesti Evező-Egylet,
Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület,
Ó-Budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,
Privigyei Korcs.-Egylet,
Rimaszombati Korcs.-Egylet,
Quasáro Csónakázó-Egylet,
Sátoraljujhelyi Korcs.-Egylet,
Selmeczi Akad. Athleta Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet,
Soproni ev. főgymn. testgy. Köre,
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,
Szabadkai Torna-Egylet,

Szarvasi Korcsolyázó-Kör,
Szatmár-Németi Torna- s Vívóegy.,
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athletikai-Club,
Szolnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli Korcs.- és Hajós-Egylet,
Torontáli Athletikai Club,
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujv. déki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zombolyai Athletikai-Club

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Zsinórmérték.

Furcsa egy állapot a tornatanárság! Megszereztük szorgalommal, sokan igazi lelkesedéssel tanítási oklevelünket s mikor tanítunk, mindig furdal a lelkiismeretünk, hogy nem jól tanítunk, hogy nem tartunk lépést a korrallal; félünk, hogy munkánkat gáncs érheti. — Féltre ne értsen senki! Nem a mi vándor tornafelügyelőinktől félünk, mert azok szakemberek, kik tudják, mit várhatnak tőlünk, hanem tanártársainktól, igazgatóinktól, de legjobban a magunk számtörő lelkiismeretétől.

Hiszen nem kell másra hivatkoznunk, mint a lezajlott testnevelési kongresszusra. Hol van az a tornatanár, ki az ott hallott eszméket, irányokat, újabb és régibb módszereket tanításában követni tudja?

De van nekünk, — mondják — e lapokban is erre hivatkozott egy kollégám, tornatanítási ministeri utasításunk, melyet okvetlen zsinórmértékül kell elfogadnunk munkálkodásunkban. Igaza, van. De azt talán az utasítást készítő is elismerik, hogy az olyan, mely éppen csak anyagtömeg. A módszertani utasítások engedékenysége mellett lehet ez utasítások alapján hatféle rendszerben is tanítani, melynek mindenike utasítászerű lesz.

Ehhez járul most a svédrendszer behozatala, melynek mily mértékben való üzéséről más és más a felfogás.

A tornafelügyelők értekezletéről közölt tudósítások meg ismét újabb és újabb felfogásról értesítenek, melyek pedig ránk nézve a legmértékadóbbaknak kell, hogy legyenek. Itt olvastam az elnök br. Barkóczy Sándor azon igazmondását, hogy „a torna az iskolában nem sport, nem versenyzés, hanem egészségügyi intézmény.“ Így fogtam fel magam is az iskolai testgyakorlatokat, de volt is mit hallanom társaimtól, mikor egyik-másik versenyről kevés versenydíjjal jöttünk haza, vagy mikor csillapítottam tanítványaim labdarugó és ezek között saját fiaimnak a tanulást is félrerugó kedvét.

Az is mértékadó részünkre, mit szaklapjaink fejtegetnek. Itt pedig, — bocsánat szókimondásomért — még a „Herkules“ erős véleménye is kezd ingadozóvá válni.*) Mert hogyan fogjuk fel Dr. y cikkét, ki e lapok hasábjain (1909 december 15) már az országos ifjusági tornaversenyek eddigi programját is meg akarja változtatni, hogy az ifjuság mértéktelen sportolásának (?) gátat vessen.

Arról talán ne is beszéljünk, hogy az egyes tornatanároknak hányféle felfogása, rend-

*) Egy szóval sem védekezünk.

szere, módszere, külön szere, feltalált gyakorlata van.

Ez nem is csodálatos, mert a nagyközönség soraiban is hivatott és nem hivatott nagy sereg törtető mind az ifjúsági testnevelést akarja reformálni külön feltalált újabb és újabb módokkal.

Ebben a zavaros zagyvaságban igazán csodálatos, ha a tornatanárság eszét nem veszti.

Az igaz, hogy van olyan is közöttünk, mint az én „messzevidéki“ jó kollégám, kivel a nyáron találkozván, beszélünk a mi ügyünkről. Az én lamentáló szavaimra csak azt mondta: „ne hallgas te semmi tülekedő hangokra, csak tornáztasd fiaidat úgy, ahogy te erőssé tornáztad magadat.“ Erre a hízogó szavakra akkor elhallgattam, de most mégis azt kérdelem, nem volna-e már itt az ideje, hogy vagy a ministeri utasítás dolgoztatnák át s vele együtt az ifjúsági versenyszabályok is, vagy adatnék tudtára mindenkinek, hogy míg ez meg nem történik, tartsa magát mindenki az amugy is nagyon tág utasításokhoz.*)

A legokosabbnak tartanám mégis, ha az e lapokban már többször sürgetett tornatanítási Vezérkönyvet iratná meg a ministerium.

A könyv megírását előzné meg az előre készített vázlat alapján egy szakemberekből és igazán a tárgyhoz értő és azért dolgozó, de nem szerepelni vágyó sportemberekből alakult értekezlet tanácskozása. A tanácskozás után vezetett jegyzőkönyvek alapján a könyvet ne egy, hanem 2—3 szakember dolgozza ki és ezt ismét vizsgálja felül 1—2 szakember. A munkálatban résztvevő szakemberek illő díjazása el ne maradjon, mert e munka ezáltal csak jobb lesz.

Az így készült könyv lesz az a zsinórmérték, mely a tanításunkat egységessé és eredményessé fogja tenni.

—d. cz.—

Ez a helyes felfogás, de ezt minden rendelet nélkül is így kell értelmezni.

Szerk.

A testi nevelés eredménye hadapród iskoláinkban.*)

A hadapródiskolák katonai nevelő- és képzőintézetek, vagyis oly internátussal összekötött tanintézetek, mely első sorban a katonai szempont szem előtt tartása mellett szellemileg és lelkileg alkalmas ifjakat vannak hivatva jövőre hivatásukra nevelni és oktatni. Ha tehát részletezve akarnánk megjelölni a hadapródiskolák feladatát, akkor a következő négy pontban összegezhetnénk:

1. az általános műveltség alapjának megszerzése,
2. a szükséges katonai tudomány elsajátítása,
3. megfelelő gyakorlati katonai kiképzés,
4. a nevelés és pedig az erkölcsstan és a nevelés-tudomány minden ágában, ahol első sorban ugyancsak a katonai szellemnek kell mindenkor érvényesülnie.

Nehéz és sokoldalú tehát a feladat, amellyel a hadapródiskolának meg kell birkóznia. A hadapródiskolák felállításának idején egész a legutóbbi időkig, mivel a középiskolák tanrendszerének alapján épültek, megérzett a középiskolák tanszelleme uralkodó kóros áramlat hatása a hadapródiskolák tanrendszerén is; a növendékek agyát valósággal tömték tudománnyal, és mivel a katonai kiképzés fizikailag is erősen igénybe vette az ifjakat, a nevelési szellem beleesett abba a súlyos hibába, hogy a hadapródiskolai növendékek kettős — testi és szellemi — tulterheltség sulya alatt görnyedtek, aminek aztán az a kettős szomorú következménye lett, hogy a kikerült sarjadék sem a fizikai nevelés terén nem volt képes felmutatni a remélt eredményt, sem értelmileg és erkölcsileg nem vált be. Ma azonban a vezető szakértők teljes tudatában vannak a volt tanrendszer felsorolt hibáinak; teljes alapos-sággal fáradoznak annak gyökeres orvoslásán és fáradozásukat bizonyosan siker fogja koronázni.

Ma a hadapródiskolák az angol és német reformiskolák szellemében teljesen modern felfogással és céltudatosan vannak vezetve; bátran versenyre kelhetnek bármely művelt nemzet bármely iskolájával. A jövőre tisztis sarjadék a megfelelő szellemi kiképzés mellett a célnak megfelelő erkölcsi és testi gyakorlati kiképzés alapján olyan képzettséggel hagyja el az intézetet, hogy jó lelkiismerettel és nyugodtan bocsátható neki a küzdelemnek, amelyet szép, magaslatos pályáján férfiasan és sikerrel meg is fog vinni.

A közműveltségi tárgyak anyagának helyes összevonása felszabadította a növendékeket a szellemi tulterheltsége testet és lelket ölő hatása alól, de a kevesebb, az általános műveltség alapjának elsajátításához szükséges követelményeknek megfelelő, redukált tananyagot aztán annál alaposabban sajátítják el. A szel-

*) A M. Kat. Közl.-ben jelent meg e tanulságos cikk, melyből csak kivonatosan közöljük e részt.

Szerk.

lemi kiképzés főként a tanórák alatt történik, úgy hogy a szabadon maradt idő ugyszólván teljesen az erkölcsi és testi nevelésre és a gyakorlati kiképzésre — a katonáknál tehát a leglényegesebb kiképzési momentumokra — fordítatik.

Ezzel a nevelő rendszerrel ha nem is lesznek a kikerülő sarjadékokból szellemi óriások, de a növendékek az életbe annyi erkölcsi és testi erőt visznek magukkal, amellyel a kisebb, de biztosabb szellemi alapra akármilyen kaliberű magasabb műveltséget is fel tudnak majd építeni, miközben a létért való küzdelemben soha egy pillanatnyira sem fognak meginogni.

Hogy a testi nevelés sem járt ezelőtt a remélt üdvös eredménnyel a régi tan- és nevelőrendszer mellett: legszebben bizonyítja a nagyváradi hadapródiskolából alant közölt kis statisztika, amelyet az intézetben a tanév kezdetén és végén tett mérések alapján az intézet fennállása óta nyolcz év alatt kikerült 637 növendékről (beszámítva a jelenlegi IV. évfolyamot) feljegyzett adatok alapján összeállítottam. E kimutatást nem közöljük, csak az ebből levont következtetéseket.

E részletes kimutatás szerint a 637 növendék legnagyobb része: 40%-a számba se vehető keveset — 0—5 cm.-t — fejlődött magasságában a négy év alatt; csak igen keveset — 5—10 cm.-t — 2%-a; közepeset — 10—15 cm.-t — 17.7%-a; míg jelentékenyebb fejlődést — 15—20 cm.-t — csak 11.7%-a, 20—25 cm.-t csak 2.8% ért el. Éppen így mellbőség tekintetében számba sem vehető keveset — 0—5 cm.-t — fejlődött a 637 növendék közül 31.2%, csak igen keveset — 5—10 cm.-t — a legnagyobb rész: 38%, 10—15 cm.-t ért el 23%, míg számba vehető fejlődést — 15—20 cm.-t — 6% és 20—25 cm.-t csak 1.7% tudott elérni. Valamivel, de igen kevéssel jobb eredményt látunk a testsúly szerinti fejlődésben a négy év alatt, mert a 637 növendék közül csak 16% mutat feltűnő visszamaradottságot, 0—5 kg. fejlődést.

36.7%-a 5—10 kg., 27.7%-a 10—15 kg.-nyi, míg jelentékenyebb súlyszaporodás, 10—15 kg.-ot is már 15%, sőt 20—25 kg.-ot is 3—9% ért el.

Ez az eredmény bizony fényesnek nem mondható, mert hiszen katonai iskolák növendégeinél mégis csak remélhetőleg kellene lenni oly testi fejlődésnek, hogy a növendékek nagyobb része négy év alatt legalább 10—20 cm.-nyi fejlődést érjen el a magasság és mellbőség és 15—20 kg. ot a súlyszaporodás tekintetében.

Ennyit a 15—20-ik életévek között egészséges ifjaknak jól vezetett nevelés mellett fejlődniök kell!

Még kedvezőtlenebbnek látjuk az eredmény, ha az átlagos fejlődést az összlétszámhoz viszonyítva számítjuk ki, mert e számítás szerint:

magasság tekintetében csak	8.2 cm.,
mellbőség	" " 8.5 "
testsúly	" " 10 kgr.

átlagos fejlődés mutatkozik négy év alatt. Éppugy ha az átlagos fejlődést vesszük az évfolyam létszámához viszonyítva.

Ez a mult statisztikája. Nem éppen kétségbejítően rossz, sőt ha polgári középiskola növendégeiről volna összeállítva, még jónak is lenne minősíthető, de katonai intézetnél nem lehet kielégítő. Számba kell venni, hogy fizikailag válogatott anyaggal a fejlődés legszebb korában, az életerőtől duzzadó ifjakról szól a statisztika.

Bizton remélem, hogy a jövő statisztikája jobb lesz, mert a katonai intézetekben a modern nevelési szellem üdvös hatása csakhamar megtermi áldásos gyümölcsét.

Dr. Halász Géza
honvéd ezredorvos.

Magyar országos testnevelési kongresszus.

(Folytatás.)

Mauer János előadása tornászati szempontból vizsgálta a kérdést.

Az ifjúság testi nevelésére nem fordítatik kellő gond, ezért van az, hogy 100 magyar ifju közül 20 válik be katonának. Minden iskolában tanítani kell a tornát. Az iskolák ne legyenek tisztán tanító, hanem nevelő iskolák. Alakítsanak ifjúsági testképző egyesületeket. Buzdítólag hathatnak közre ezek alakításában tanítók, tanárok, orvosok és szülők, legtöbbet érhet el a kormány.

Ha az elemi, polgári és középiskolákban szükséges a testnevelés, el kell rendelni a többi iskolákban is. Nem csak a fiu-, hanem a leányiskolákban is, mert a nő testi egészségétől függ az utókornak életrevalósága. Következő indítványt terjeszti elő:

Az egészség fentartása, valamint a nemzet harc-képességének emelése végett, sürgősen kívánjuk az iskolából kikerülő ifjúság testi nevelését, miután az iskola elhagyásával nincsen befejezve, hanem a fejlődés éveivel legalább a sorozásig tovább tartson.

Az ismétlés korában, valamint azontul a 18. életévig a testgyakorlás mindkét nembeli ifjúságra kötelező legyen és legalább hetenkint 2 órában állapítandó meg.

Sárosi Szabó László százados előadása honvédelmi szempontból tárgyalta a kérdést. Szívesen látja a béke szeretetének terjesztése és a háboruk számának csökkentésére irányuló mozgalmat, de nagy hibának itélné, ha ifjúságunkat olyan szellemben nevelnők, hogy a valaha esetleg kikerülhetlenné való háborura csak remegve tudjanak gondolni. Családnak, iskolának, társadalomnak és hadseregnek szoros baráti szövetséget kellene kötni arra, hogy az ifjúságot egységes terv alapján, munka és küzdelem szeretetére

és hazafias érzésekre neveljék. Örül, hogy a kongresszusra a honvédelmi, meg a hadügyminiszter is küldött képviselőket és több tiszt önként is jelentkezett tagul.

Az ifjúsági egyesületekben, a már meglevő példák szerint, katonai vezetés és felügyelet alatt a teljesen modern tudományos elvek szerint készült katonai tornautasítás alapján szervezné a rendszeres testi nevelést, amivel a leghatározottabban kerülni kellene a tulságos militarizálást. Csak olyasmit kellene tanítani, aminek az ifjak a gyakorlati életben hasznát is vennék.

Az ilyen szervezés valósítható meg a legkönnyebben, mert az ifjúság csak az ilyen gyakorlatok iránt érdeklődik. Számptalan példát sorol fel, ahol az ilyen kiképzés a honvédelmi miniszter hathatós támogatásával, nagyon szép eredménnyel folyik.

Dr. Kovách Aladár előadásában az életmentés szempontjait tárgyalta. Előadó hivatkozik az 1876. XIV. törv. cikkre, amelyik előírja az első segítségnyújtás ismereteit azoknál, akik foglalkozásuknál fogva gyakrabban jutnak abba a helyzetbe, hogy baleseteknél segédkezet nyújthatnak. Tornázás közben történhetnek balesetek, azért az első segítségnyújtás tanáival minden tornásznak meg kell ismerkednie úgy a tanítóknak, mint az előtornászoknak és általában minden tornásznak.

Az első segítségnyújtása szuverén önvédelmi eszköz, de ezen kívül humánus követelmény, mely mindenkit egyaránt érdekel.

Világosan, érthetően tanítani kell a mentési eljárásokat úgy sebzéseknél, mint egyéb hirtelen megbetegedéseknél, foglalkoznia kell a tornászoknak a betegápolással, kötéssel és a betegek szállításával. A tanítást orvosoknak kell végezniök. Minden ifjúsági egyesületekben mentőszekrényt kell tartani, amelyekben a segítségnyújtáshoz tartozó eszközök hozzáférhetően vannak elhelyezve. Az a tudat, hogy az első segítségnyújtásról gondoskodás történik, növeli az ifju tornász nemzedékben az önbizalmat, ami magának a testnevelésnek egyik főcélja. Az ifjúsági egyesületekben tehát mentő tanfolyamokat kell tartani.

Hozzászólott elsőnek Preiszner Péter tornatanár, majd Kuskó István (Kolozsvár) kívánja, hogy a tűzoltás elemeit is vigyék bele az ifjúsági egyesületekbe.

Dr. Doktor Sándor azt állítja, hogy Szabó Sándor százados mint vérbeli katona szólott, az örök harcot hirdette, pedig az örök harc mellett ott van a kölcsönös segítség törvénye is. Nem hisz az örök harcban. (Taps és éljenzés.) Nem karddal, hanem munkával szereztük meg hazánkat, csak hogy a köznapi munkáról nincs szó a történetünkben. A fegyver szerepét vissza kell szorítani a maga szűk korlátai közé. Egyoldalúságot lát az eddigi tárgyalásban, mintha a testi nevelés csak a mozgásban merülne ki. Ez mutatja, hogy a testnevelés igazi fogalma még nem ala-

kult ki. Ez nem tornászati, hanem testnevelési kongresszus, melynek az egészség lélekzészről és bőrápolásról legalább annyit kell beszélnie, mint a mozgásról.

Waldapfel János a kölcsönös segítséget inkább szolidaritásnak nevezné. Előtte szimpatikus Szabó Sándor felolvasása és vallja, hogy az örök harc szükséges ahoz, hogy békét arassunk. Tudományos methodussal nem lehet igazolni Preiszner tanár álláspontját. Az a tény, hogy szükségünk van katonákra, tehát szeretnünk kell őket. A nevelés célja: a személyes energia növelése. Az ügyesség és az erő ennek a személyes energiának áll a szolgálatában. Mindkettőt fejleszteni kívánja az előadó, ezért az ő pontjait elfogadja.

Galambos Ede (Budapest) kifejti, hogy ma a legtöbbet a honvédelmi miniszterium tesz a testnevelés érdekében. A többi miniszterium nem tehetett sokat. S most mi utasítsuk vissza, amit ez az egy faktor is nyújthat. Tornatanár nincs minden községben, örülnünk tehát, hogy legalább minden hónapban elnéz majd oda egy egy tiszt. A katonáék nemcsak beszélnek, hanem tesznek is.

Bédy-Schwimmer Róza szellemesen utasítja vissza a béke pártolóinak kigunyolását. A természet rendjében nem szabad az embert kivételé tenni és az ember is csak a maga természetes erőivel küzdjön. Ebből a szempontból utasítja vissza a militarizmust.

Nagy Emil elnök közbeszól, hogy ez nem társadalomtudományi kongresszus. Mi nem adhatunk — ugymond — teret a konzervatív és szabad gondolkodók összeütközésének.

Bédy Schwimmer Róza az elnök kioktatását nem fogadja el, mert ő az előadó fejtegetéseire szólott, ehhez joga van. A puskához való szoktatás nem célja az iskolának. Egy szempontból bevihető a katonásdi az iskolába. Atból a szempontból, hogy talán, mint a többit, ezt is megutáltatnák az iskolában. Valaki azt mondotta, hogy nincs mindenütt tornatanár, ezért meg kell beesülni a mindenüvé elküldendő katonatisztet. Nos, ugymond, ez olyan, mintha egy orvoskongresszuson azt mondanák, hogy ha nincs is mindenütt orvos, de borbély mindenütt van, tehát örülnünk neki. A testnevelési kongresszushoz csakis az a méltó, hogy mindenütt igenis legyen a testneveléshez hozzáértő szakember.

Záborszky István (Budapest) szerint a katonai rendszer előnye, hogy csupa egészséges emberekkel dolgozik. A legfontosabb nem az, hogy minden faluban legyen tornatanár, hanem az, hogy mindenütt javuljanak a közegészségügyi kívánalmak. Tornára már sokat költöttek, helyiségekre, tornatanár-fizetésre stb. Pedig a jó szabad levegő mennyivel többet ér.

Róhony Gyula a Galilei kör nevében tiltakozik Szabó Lajos százados ama terve ellen, hogy katonailag szervezzék az ifjúsági egyesületeket. Orvosi szempontból is tiltakozik ez ellen. Kimutatja, hogy a ka-

tonák által emlegetett kitartás, bátorság stb. nem mérhető össze azokkal az erkölcsi károkkal, amiket a katonai drill okoz.

Dr. Szily József még a tüzoltás érdekében szólott. Halász Zsiga vivómester pedig a katonai fegyelem barátjaként nyilatkozott még. Tóth István főgimnáziumi tanár a militarizmust szükségét rossznak tartja. Az ifjúsági egyesületek alkalmasak arra, hogy testnevelési programjukba a katonai testgyakorlást beleillesszék. Kellene azonban, hogy ebből valami előnye származzék az illetőnek.

(II. nap.)

Iszer ismerteti a kongresszus végrehajtó bizottsága által kidolgozott emlékiratot. Röviden összefoglalja az ifjúsági tornaünnepélyek nagy előnyeit. Jellemzi, mily hatással volt ez a nemzetiségű ifjakra. Ezen intézményünk a külföld figyelmét is felhívta és mindenütt nagy elismeréssel találkozott. Jó hatással volt ez ünnepély a tornatanítókra is. Mindezek alapján az országos ifjúsági tornaversenyek állandósításának törvényben való biztosítását sürgeti.

Szemző Lajos előadása a tornatanító-képzésről a következő pontokban konkludált: A tornatanító képzését 2 év alatt óhajtja végezni. Az első évben az elméleti képzésre fekteti a fősúlyt s e mellett a gyakorlati tanítási anyag ismertetését folytatja és a tornatanár-jelölteket beleviszi a gyakorlati tanításba; iskolák, torna- és athlétikai egyesületek látogatását írja elő. Az első év sikeres bevégezése után nyert tornatanítói oklevél polgári iskolák és középiskolák alsó osztályaiban való tanításra képesít. A második év után nyert tornatanári oklevél minden fokozatu iskolában való tanításra jogosít. Ez elvek mindkét nembeli tornatanító- és tornatanár-képzésre érvényesek.

Halász Zsiga vivómester kevésnek találja a tornatanárok hat heti képzését. Ehelyett a szóló is három évi képzést kíván. Csakis így lehet emelni a színvonalat. Ez javíthatná csak meg az anyagi dotációt.

Tóth István szintén szükségesnek tartja a 3 éves képzést, hogy ne csak az egészséges, de a félegészséges diákokat is tudja tanítani. Azt a tervet, hogy a tornatanár valamely elméleti tárgyat is tanítson, nem helyesli, mert két urnak egyszerre szolgálni nem lehet. Jobb lenne, ha Szemző tervét fogadnák el.

Cserhalmi Béla fődolognak tartja a paedagógiai gyakorlatra való alkalomnyújtást. A tornatanár is tudjon bánni a gyermekkel, ehhez azonban paedagógiai gyakorlat és ismeret kell. Indítványozza tehát, hogy a hiány pótoltsassék.

Bolla Mihály kívánja, hogy a tornatanárképzés végleges megjavításáig, a jelenlegi képzés legalább is apróbb részeiben sürgősen módosíttassék.

Knebl közös hadseregbeli százados, mint magánember szól a kérdéshez. Kívánja, hogy a tornatanárok

képzésében a katonatisztek is részt vehessenek. A honvéd és közös hadseregbeli tisztek egyaránt részt vehessenek, ha magyarul tudnak és pl. a bécsujhelyi tornaiskolákat elvégezték.

Zigány Zoltán azt mondja, hogy nem áll az az állítás, mintha a katonai nevelés a modern pedagogiát ismerné. Sőt inkább ellenkezik ezzel. Az a fegyelem, amit a militarizmus nevel, nem kell az életben, pedig az iskola életre nevel.

Dr. Holits tornatanár, kívánja, hogy a sportirodalmat a tornatanárok is műveljék, a tanárképzésnek általában fel kell ölelnie a sportot is. A felállítandó tornatanítóképzőnek a könnyű athletikával elegendő módon kell foglalkoznia.

Tóth honvédszázados mondotta ezután, hogy a tornatanárok szolidaritása a többi tanársággal akkor tartható fenn, ha a paedagógiát, logikát és magyar irodalmat elegendő mértékben tanulják. A katonai paedagogia a polgári paedagógiától tanul, tehát nem lehet ezzel ellenkező. Nem helyesli a szembeállítást. Cserhalmi Béla indítványozta: Hívja fel a kongresszus a végrehajtó bizottság figyelmét arra, hogy az új tornatanárképző szervezetére vonatkozó javaslatában különösen gondot fordítson a hallgatók paedagogia és gyakorlati képzésére.

Bolla Mihály indítványa: A kongresszus egyhangú helyesléssel fogadja Demény Károly indítványát, azonban mivel annak megvalósításához a legkedvezőbb esetben is legalább 3—4 év kell, esetleg 10 év is eltelik, addig is érvényitessenek a könnyebben megvalósítható reformok. Elfogadjuk átmenetileg Szemző Lajos indítványát, mely a 2 éves kurzust óhajtja a meglévő keretben a megvalósítani. Felkérendő tehát a kultuszminister, hogy ezen szervezetet átmenetileg azonnal fogadja el.

Knébel Aladár százados indítványa: Méltányosnak tartja Demény indítványát azon irányban kiegészíteni, hogy a közös- és honvédtisztek egyaránt kötelező, még közelebb meghatározandó feltételek mellett alkalmazhatók legyenek a tornatanításra. Eltekintve attól, hogy aggodalma támad aziránt, hogy a közös tisztek mellözése a honvédtisztekkel szemben előbbieik körében megbántódást és visszatetszést idézhetne elő, ami a szolidaritást szintén fejlesztő kongresszus figyelmét azon körülményre irányítja, hogy mennél nagyobb a medence, melyből merítenek, annál könnyebb is lesz lehetséges a tornatanári kar kiegészítése minden tekintetben megfelelő és valóban kiváló szakérok által.

Kmetykó János ismerteti testi nevelésünk jelenét és jövőjét. Széles alapon tárgyalja a tornázás higiéniját. Elmondotta, hogy a mai iskolák tanterveiben mi a hiba. Ismerteti az összes tornarendszereket. Legjobban helyesli a német tornarendszert, ehhez azonban hozzátenné és ezzel összeházasítaná a svédrendszert, a könnyű athletikát, nyáron az úszást és a játékot. A torna kedvező hatását azonban csak akkor

fogjuk tapasztalni, ha a többi stúdiókat is reformálják és egyáltalán a higiénit minden téren tekintetbe veszik. Előadó vissza-visszatért a már eddig tárgyalt témákra is és általában hosszasan tárgyalta a testi nevelésnek mondhatni összes kérdéseit. Javasolta, hogy több időt fordítsanak tornára, az óráközök nagyobbítandók, továbbá a tornacsarnokok építésére és felszerelésére és a tornaruhákra gond fordítandó. Szabadban tornáznak. Legyen korcsolyapálya és uszócsarnok. Kedveltessék meg az otthoni tornázást. Szervezzenek iskolai testgyakorló köröket. Vezérfonál kell a tornatanárok kezébe. Kívánatos egy testnevelési akadémia felállítása. Az iskolaorvosnak nagyobb működésre tér adandó. Végül a nők testnevelése is fejlesztendő.

Iszer Károly emlékiratot olvas fel, amelyet a kultuszminiszterhez adnak be a tornaversenyek érdekében. Elsőben sajnáljuk, hogy elmaradt az idei torna verseny. Pedig a torna versenyek emelték a közepiskolák tornalakitását és ezáltal még több volt a jelentkező, mint eddigé. Így nem lehet az ifjúságot visszartartani más káros foglalkozásoktól. Elestek így a vidékiek attól a kulturális előnytől is, amely őket a fővárosban várta volna. Kár az is, hogy a külföld, mely tudomást vett az eddigi sikerekről, ezuttal gunyolódott. Elmaradt így a tornatanárok becsvágyának fokozása is. A torna tanárok nemcsak a maguk, de a polgárság nevében kérik a torna versenyek fentartását, melyeknek hiányai igen csekélyek voltak. Már eddig is háttérbe szorultak az egyéni- és előtérbe a csoportversenyek. Kívánatos, hogy minden előkészítés nélkül is az ifjúság minden időben kész legyen a versenyben való részvételre. Kérik, hogy politikai zavarok vagy illetéktelen befolyások mellőzésével intézményesen szervezze a versenyeket. Féltő, hogy már a most jelentkezők azt fogják hinni, hogy hiába való lesz az előkészületük.

Az előadót megéljenezték.

Matkovich Kálmán szabadkai tornatanár helyesbíti, hogy a győzelmi zászló soha sem volt Debrecenben, mint az emlékirat mondja, hanem Szabadka és Szepsiszentgyörgyben. A torna versenyek nagy kára, hogy a fiatalok éjjel kimaradoznak. Büntetni kell a kimaradozókat és akkor re...d lesz.

Gróf Teleki Sándor szerint a torna versenyekre vonatkozó panaszok nem ide tartoznak.

Glücklich Vilma azt fejtegeti, hogy a testi nevelésre a leggyengébbeknek van szükségük. De a torna verseny csak az erőseket dédelgeti. Így a tornatanár elhanyagolja a gyengéket. Helytelen rivalitást szolgál a verseny. Nem kedvtelésből, hanem hiúságból tornáznak. A kulturális célt másképp is lehet szolgálni. Sajnos már a fővárosban a lányok torna versenyét is rendezik. Így csak az erőseket kultiválják.

Dr. Juba Adolfi szükségesnek tartja, hogy a

gyengék is tornázzanak, az egészségesek számára azonban kell a nyilvános verseny. A természetes kiválással a legjobbakat kell kultiválni.

Zigány Zoltán: Talán a Terigetos szikláját kellene megint felállítani.

Galambos Ede igaznak mondja, hogy a tornatanár csak a versenyre dolgozik. Az irányzat azonban az, hogy egyszerűvé tegyék a torna versenyt, hogy mindenki résztvehessen. Nálunk a közöny leküzdésére kell a versenyek kultiválása. A korlátozott versenyekre szükségünk van.

Elnök a vitát bezárja. A kongresszus munkáját illetékes helyre küldi fel.

Dr. Győry Ilona orvos a nők testnevelése érdekében szólal fel. Konstatálva van, hogy már hét éves kortól, hamarabb betegszik meg a leánygyermek, mert belenevelik a passzivitást, a női kézimunkát, a fűzőt stb. Ezzel szemben a IV. polgári osztályban mindössze 1 tornaóra van. Legalább heti 3—4 tornaóra kell, lesz idő, hogy nem fogjuk az iskolát hátgörbitőnek meghagyni. Nem szabad a nőt mindik ethiaki mérlegre tenni. A toruatanitónők ne ülve tanítsanak tornát. Tanítás előtt és után egy kis tornát lehetne alkalmazni. Az eredményt mutassák be a versenyeken. Az egészség nem egy nem monopoliuma, ezért a verseny kell a lányoknak is. Hetenkint legyen 2 játékdélután. A női kézimunkát az elemeiben ne tanítsák. Fűzőt az iskolában ne viseljenek.

(Folyt. köv.)

Torna. Athletika. Vivás.

A MAC. svábhegyi szánkázó pályáján élénk élet uralkodik. A Svábhegy teteje, a Széchenyi-hegy, mintha nem is volna ugyanazon égöv alatt, mint a főváros maga, annyira téli köntösbe öltözött. A sétáló vagy sportoló odafönn valóságos tavaszi kép szépségében gyönyörködhetik. Vasárnap egész nap nagy közönség használta a pályát s élvezte azt az előnyt, mely a fogaskerekű sportvonatának használatában rejlik. A pálya két vége között negyedóránként közlekedő sportvonatok ugyanis állandóan megtöltötte a téli sport hiveinek nagy tömege. A beállott hideg időjárás folytán immár folyamatba volt tehető a pálya talpának jéggé fagyasztása. A pálya négyötöd része azonban már most is a közönség rendelkezésére áll, s kitünően használható. A sportvonatok most már hétköznap egész délután 10 percenként közlekednek. Tekintettel arra, hogy a sportközönség nagy része az esti órákban ér rá legjobban, a MAC az egész utat acetylén világítással szerelte fel, úgy, hogy a pálya mától kezdve este nyolc óráig használható.

Olimpiai versenyek Stockholmban, A legközelebbi olimpiai versenyek tudvalevőleg 1912 ben lesznek és

annak színhelyül Stockholm volt kiszemelve. Mindezek azonban kétes volt hogy vajjon tényleg megrendezik-e Stockholmban az olimpiát, amihez tudvalevőleg az állam és a társadalom hathatós támogatása szükséges.

Az előkészítő-bizottságnak szombaton megtartott ülésén azonban úgy határoztak, hogy az olimpiát megrendezik és ennek színhelye a stockholmi Indsottpark lesz, ahol márcziusban kezdik meg a stadion építését. Ez a stadion kisebb lesz, mint a londoni mindamellert 100.000 embert képes lesz befogadni. A körfutó-pálya hossza 500 méter lesz.

Európa birkozó bajnoksága Budapesten. Az óriási méretű verseny már az eddig beérkezett külföldi nevezések után is oly nagyszabásúnak ígérkezik, hogy jónak látta a rendező-egylet a verseny tartalmát három napra tenni; így márczius 5—6 és 7-én lesz lebonyolítva a Beketow-czirkuszban, mely az előbbi évek tapasztalata szerint ily nagy amateur-verseny rendezésére kiválóan alkalmasnak bizonyult. A verseny rendező-bizottság alábbiakban közli a tiszteletdíj adományozók neveit és a tiszteletdíjakat: A kultusz-miniszterium: duplafedelű stopper és ismétlő ütő aranyóra; Budapest főváros díja: Cararai márványból készült szobor birkozó csoportozat, nagy márvány alapon; a budapesti pénzügyintézetek ezüst kupája, egy csinos, 60—70 czeti magas masszív, diszes kézi-

veretű ezüst kupa; a Magyar Athletikai Szövetség egy tömör ezüst dohányzó készlet, egy ezüst veretes tálcán 4 drb; a Postás Casino díja, hatalmas ezüst névjegy-állvány, 35—40 cm. magas; a postastiztikar: Ébenfa alapzaton futó tömör ezüst ló, 35—40 cm. magas. Budapesti postaigazgatóság egy 40—45 cm. magas művészi kivitelű ezüst kehely. Brüll Alfréd ur: egy nagy onix keretű óra, felette a velencei collioni szobor bronzból, Turányi Vilmos postastizt: francia-művű szép bronz álló-óra, eredeti kézimunka.

A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének Sport Csoportja vasárnap tartotta az idéne második háziversenyét nagyszámu érdeklődő jelenlétében.

Az ott eldöntésre kerülő versenyek eredményei:

I. csapat versenye nyujtón és korláton: 1. Radó R., Langer A., Weiner J. és Zala S. holtverseny. 3. Lówy J. és Kertész Henrik.

II. csapat versenye magas korláton: 1. Neumann Arthur. 2. Zweig J. 3. Preiser Henrik.

III. csapatversenye lovon: 1. Bartos A., 2. Sternberg Emil. 3. Vörös János.

IV. csapat versenye korláton: 1. Muschel János. 2. Grünwald József.

Közös verseny magasugrás: 1. Weisz Rezső. 2. Preiser Henrik.

VADÁSZFEGYVEREK

Csakis elsőrendű gyártmányok!

Flobertek, pisztolyok, revolverek, sport,
.: utazási cikkek és távcsöveket .:

csekély havi törlesztésre

szállít

NOWOTNY J.

prágai fegyvergyáros budapesti telepe

Budapest, VI., Nagymező-utca 21.

Kérjen főárjegyzéket!

! TELEFON !
112—69

! TELEFON !
112—69

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

A vonatok INDULÁSA Budapest k. p. udvarról. Érvényes 1909 okt. 1-től.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapest k. p. udvarra. Érvényes 1909 okt. 1-től.

Dél felé				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat neve	vonat-szám	óra	perc	vonat neve
1110	5:50		szv. /Balatonfüred, (Tapolca)	914	12:10		sz. v. /Kiskőrös
28	6:10		> /Nagykanizsa, (Triest)	610	12:20		> /Arad, Maramarossziget
10	6:35		> /Wien, Graz, Sopron	8	12:30		> /Szombathely, Wien
1502	6:50		gy. v. /Kassa, Csorba	310	12:35		> /Hatvan
1002	7:00		> /Fiume, Torino, Róma,	324	12:50		> /Gödöllő
302	7:00		> /Pécs, Vinkovce	1304	1:40		gy. v. /Fehring, Graz,
902	7:10		> /Ruttka, Poprád-Felka	1504	1:50		> /Kassa, Poprád-Felka
1302	7:25		> /Ujvidék, Belgrád,	912	1:55		sz. v. /Szabadka, B.-Bród
402	7:35		> /Sofia	602	2:00		gy. v. /Arad, Bukarest
322	7:40		sz. v. /Fehring, Graz,	4	2:05		> /Wien, Páris
908	7:45		> /Triest	404	2:15		> /Kassa, Lemberg
606	8:00		> /Lemberg,	21	2:25		sz. v. /Bicske
1508	8:10		> /Maramaros-Sziget	312	2:30		> /Hatvan, Sátoraljaújhely
506	8:20		> /Gödöllő	510	2:40		> /Szolnok
408	8:40		> /Belgrád, Bród,	1902	2:55		gy. v. /Fészek, Bosznabrod,
1008	8:45		> /Arad, Brassó	1022	3:05		v. v. /Gyékényes
1708	9:00		> /Kassa, Csorba	904	3:20		gy. v. /Bosznabrod, Belgrád,
306	9:15		> /Kolozsvár, Brassó,	304	3:30		> /Konstantinápoly
2	9:20		gy. v. /Munkács,	1104	3:50		> /Ruttka, Berlin
22	11:55		sz. v. /Maramarossziget	1004	4:10		> /Balatonfüred, Tapolca
			> /Zágráb, Fiume, Róma,	326	4:25		sz. v. /Gödöllő
			> /Nizza, Nápoly	18	4:30		> /Komárom
			> /Gödöllő	6	5:15		gy. v. /Győr, Sopron
			> /Győr, Sopron	328	5:20		sz. v. /Gödöllő
			> /Wien, Páris	508	5:40		> /Kolozsvár, Brassó
			> /Sopron	308	5:55		> /Ruttka, Berlin
			> /Bicske	330	6:25		> /Pécel
			> /Hatvan, Szerencs	916	6:30		> /Szabadka
			> /Győr, Triest	314	6:40		> /Hatvan
			> /Pécs, Bród	1600	6:55		> /Bicske
			> /Kassa, Csorba	1706	7:05		> /M.-Sziget, Stanislau
			> /Gödöllő	16	7:10		> /Győr, Triest
			> /Gödöllő	316	7:35		> /Hatvan
			> /Gödöllő	1912	7:45		> /Pécs, Bród
			> /Gödöllő	1510	8:10		> /Kassa, Csorba
			> /Gödöllő	514	8:25		> /Szolnok
			> /Gödöllő	334	8:50		> /Gödöllő
			> /Gödöllő	1006	9:00		gy. v. /Fiume, Nizza, Triest
			> /Gödöllő	1306	9:25		sz. v. /Fehring, Graz,
			> /Gödöllő	608	9:30		> /Arad, Brassó
			> /Gödöllő	1500	10:00		> /Kassa, Csorba
			> /Gödöllő	910	10:10		> /Belgrád, Eszék, Saraj.
			> /Gödöllő	406	10:15		> /Lemberg, Kassa, M.-Sziget
			> /Gödöllő	12	10:30		> /Wien, Páris
			> /Gödöllő	1010	10:45		> /Fiume, Nápoly
			> /Gödöllő	338	11:10		v. v. /Ruttka,
			> /Gödöllő	422	11:35		> /Hatvan, Szerencs

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

332	7:00	sz. v.	Gödöllő
-----	------	--------	---------

Dél felé				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat neve	vonat-szám	óra	perc	vonat neve
5130	4:40		sz. v. /Tápiószentmiklós	323	12:10		sz. v. /Gödöllő
845	5:00		(tszsz. /Arad, Nagyvárad,	1005	12:15		gy. v. /Nápoly, Nizza, Róma
330	5:10		v. v. /Debrecen	609	12:20		sz. v. /Fiume
330	5:30		sz. v. /Berlin, Ruttka	301	12:25		gy. v. /Balatonfüred, Tapolca
1707	5:45		> /Hatvan	901	12:30		gy. v. /Berlin, Ruttka
909	5:45		> /M.-Sziget, Stanislau	7	12:30		sz. v. /Lemberg, Munkács
19	5:55		> /Belgrád, Bosznabrod,	903	1:05		> /Konstantinápoly, Bród
607	6:05		> /Törboly	601	1:15		> /Bukarest, Arad
17	6:15		> /Brassó, Arad	1	1:30		> /Szombathely
11	6:25		> /Komárom, Gyékényes	405	6:30		> /Lemberg, Kassa,
319	6:50		> /Wien	1911	6:50		> /Maramarossziget
1911	6:55		> /Gödöllő	1507	7:00		> /Gödöllő
1307	7:10		> /Paks, Bród, Eszék	315	7:10		> /Győr, Fehring
307	7:20		> /Csorba, Kassa	23	7:15		sz. v. /Szerencs, Hatvan
911	7:25		> /Győr, Fehring	325	7:25		> /Bicske
321	7:30		> /Brassó, Kolozsvár	15	7:35		> /Gödöllő
311	7:40		> /Szabadka	505	6:40		> /Győr, Veszprém
1003	7:50		gy. v. /Hatvan	421	6:55		v. v. /Brassó, Kolozsvár,
1509	8:15		sz. v. /Róma, Fiume, Triest	3	7:05		sz. v. /Debrecen
509	8:30		> /Csorba, Kassa	305	7:10		sz. v. /Szerencs, Hatvan
313	8:45		> /Szolnok	605	7:25		> /Berlin, Ruttka
1007	9:05		> /Hatvan	907	7:35		> /Brassó, Arad
13	9:20		> /Győr	407	7:40		> /Belgrád, Bród
913	9:40		> /Szabadka	1009	8:15		> /Munkács, M.-Sziget
307	9:50		> /Berlin, Ruttka	1705	8:20		> /Fiume, Bród, Pécs
1101	9:55		gy. v. /Tapolca, Balatonfüred	25	8:25		> /Stanislau, M.-Sziget
5	10:15		> /Sopron, Győr	1507	8:45		> /Bicske
21	10:15		sz. v. /Triest, Nagykanizsa,	9	9:00		> /Csorba, Kassa
			> /Hatvan, Szerencs	331	9:05		> /Wien, Graz
			> /Győr, Triest	303	9:15		gy. v. /Pécel
			> /Hatvan	1001	9:35		> /Berlin, Ruttka
			> /Pécs, Bród	915	9:45		sz. v. /Róma, Fiume, Vin-
			> /Kassa, Csorba	403	9:55		sz. v. /kovce, Pécs, Triest
			> /Gödöllő	905	10:00		sz. v. /Kiskőrös
			> /Gödöllő	1303	10:10		sz. v. /Lemberg, Munkács,
			> /Gödöllő	1503	10:20		sz. v. /Maramarossziget
			> /Gödöllő	547	10:35		tszsz. /Sofia, Belgrád
			> /Gödöllő	327	10:55		sz. v. /Graz, Fehring, Triest
			> /Gödöllő	1109	11:10		> /Csorba, Kassa
			> /Gödöllő				> /Nagykátán
			> /Gödöllő				> /Gödöllő
			> /Gödöllő				> /Tapolca, Balatonfü-

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.

317	5:55	sz. v.	Gödöllő
-----	------	--------	---------

A vonatok INDULÁSA Budapest ny. p. udvarról. Érvényes 1909 okt. 1-től.

Dél felé				Délután			
vonat-szám	óra	perc	vonat neve	vonat-szám	óra	perc	vonat neve
102	1:00		k. ost. /Wien, Páris, Ostende,	714	12:05		sz. v. /Szeged, Szolnok
148	5:35		ex. v. /London	4106	12:10		> /Esztergom
122	5:45		sz. v. /Rákospalota-Ujpest	160	12:15		> /Rákospalota-Ujpest
718	5:50		> /Párkány-Nána	128	12:25		> /Nagy-Maros
152	6:00		> /Szeged, Szolnok	114	12:45		> /Wien
4102	6:10		> /Göd	162	1:10		> /Dunakeszi-Alag
6502	6:35		> /Esztergom	4114	1:50		> /Piliscsaba
150	6:45		> /Lajosmizse, Kecskemét	504	2:00		gy. v. /Szolnok, Kolozsvár,
512	6:55		gy. v. /Rákospalota-Ujpest	126	2:10		sz. v. /Brassó, Sz.-Nemeti
1404	7:05		> /Nagyvárad, Arad,	164	2:15		> /Párkány-Nána
104	7:55		> /Brassó, Nagyszében,	4108	2:20		> /Rákospalota-Ujpest
154	8:00		sz. v. /Körösmező	106	2:30		gy. v. /Esztergom
712	8:30		> /Zsolna, Berlin	120	2:35		sz. v. /Wien, Páris
4104	9:05		> /Nagyszombat, Wien	704	2:40		sz. v. /Galánta
116	9:20		> /Dunakeszi-Alag	704	2:40		sz. v. /Bukarest, Bázias
156	9:25		> /Temesvár, Karánse-	722	2:45		sz. v. /Czegléd
708	9:40		sz. v. /bes, Bázias	6504	2:50		> /Lajosmizse, Kecskemét
6508	11:15		sz. v. /Esztergom	166	4:10		> /Rákospalota-Ujpest
1:8	11:25		> /Rákospalota-Ujpest	130	4:20		> /Nagy-Maros
			> /Rákospalota-Ujpest	716	4:30		> /Szeged
			> /Rákospalota-Ujpest	108	5:15		gy. v. /Wien
			> /Rákospalota-Ujpest	168	5:35		sz. v. /Rákospalota-Ujpest
			> /Rákospalota-Ujpest	124	6:05		> /Nagy-Maros
			> /Rákospalota-Ujpest	124	6:25		> /Párkány-Nána
			> /Rákospalota-Ujpest	724	6:45		> /Czegléd
			> /Rákospalota-Ujpest	4110	6:10		> /Esztergom
			> /Rákospalota-Ujpest	1406	6:50		gy. v. /Berlin, Pozsony, Wien
			> /Rákospalota-Ujpest	726	6:55		sz. v. /Czegléd, Szolnok
			> /Rákospalota-Ujpest	170	7:15		> /Dunakeszi-Alag
			> /Rákospalota-Ujpest	728	7:35		> /Czegléd
			> /Rákospalota-Ujpest	514	7:40		> /Lajosmizse
			> /Rákospalota-Ujpest	710	8:05		> /Bukarest, Bázias
			> /Rákospalota-Ujpest	1520	8:15		> /Vác
			> /Rákospalota-Ujpest	4112	8:30		> /Esztergom
			> /Rákospalota-Ujpest	1720	8:45		> /Dunakeszi-Alag
			> /Rákospalota-Ujpest	52	9:10		gy. v. /Nagyvárad, Kolozsvár,
			> /Rákospalota-Ujpest	1408	9:20		sz. v. /Bukarest, Stanislau
			> /Rákospalota-Ujpest	118	10:00		> /Zsolna, Berlin
			> /Rákospalota-Ujpest	706	10:15		> /Wien, Páris
			> /Rákospalota-Ujpest	720	10:35		sz. v. /Szeged, Bázias, Bukarest
			> /Rákospalota-Ujpest	140	11:15		> /Kiskunfélegyháza
			> /Rákospalota-Ujpest	1620	11:30		k.o. ex. /Nagy-Maros
			> /Rákospalota-Ujpest	702	11:30		v. v. /Belgrád, Konstantinápoly

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőről.

4:04	6:00	sz. v.	Esztergom	4006	12:05	sz. v.	Esztergom
4:04	8:04		> /Esztergom	4010	12:57		> /Piliscsaba
			> /Esztergom	4008	2:11		> /Esztergom
			> /Esztergom	4010	6:30		> /Esztergom
			> /Esztergom	4012	8:02		> /Esztergom

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapest ny. p. udvarra. Érvényes 1909 okt. 1-től.

Dél felé				Délután			